

Oikeusministeriö

1/2

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 19.7.2019, VN/5119/2019

Asia:

Jäädättämis- ja konfiskaatioasetusta (EU 2018/1805) täydentävä lainsäädäntö

Pyydettyä lausuntona EU:n jäädättämis- ja konfiskaatioasetusta (EU) 2018/1805 täydentävää lainsäädännöstä totean seuraavan.

EU:n jäädättämis- ja konfiskaatioasetus osaltaan toteuttaa ja tehostaa EU:n muodostamalla oikeudellisella alueella tapahtuvaa päätösten vastavuoroista tunnustamista. Sen olennaisina periaatteina on luottamus toisen jäsenvaltion tuomioistuimen tai muun viranomaisen päätöksenteoon ja sen asianmukaisuuteen. Tämän mukaisesti unionin asetuksessa säädetään myös tunnustamisen kieltäytymisen perusteista. Jäädättämistä ja menetettäväksi tuomitsemista koskevan päätöksen täytäntöönpanossa voidaan näin vain rajoitetusti tutkia täytäntöönpanon perustana olevan päätöksen asiallisen sisällön lainmukaisuutta. Perustuslain 21 §:ssä säädetyn oikeuden oikeusturvaan toteutumista on tällaisessa sääntelyasetelmassa tarkasteltava siitä näkökulmasta, kuinka hyvin täytäntöönpanomenettely ja siihen sisältyvä valitusmenettely yhdessä unionin lainsäädännön ja itse sisällöllisen päätöksen antaneessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käytävän menettelyn suhteen täyttää oikeusturvan vaatimukset. Oikeusturvaa on tarpeen tarkastella niin asianomistajien ja rikoksen uhrin kannalta ylipäänsä kuin niiden osalta, joiden oikeuksiin ja velvoitteisiin jäädättämis- ja konfiskaatiomenettelyt kohdistuvat.

Hallituksen esityksen luonnoksessa on artiklakohtaisesti arvioitu unionin lainsäädännön jättämää kansallista liikkumavaraa. Esityksessä ei ole tarkasteltu sitä, mitä käytännön ongelmia vastavuoroiseen tunnustamiseen ja nykyisen lainsäädännön soveltamiseen on mahdollisesti liittynyt, eikä myöskään esitetty edes suuntaa antavia määrällisiä arvioita tehtävien määristä.

Samoin esitysluonnoksessa ei tarkastella, mitä ehdotettu muutoksenhakua koskeva täytäntöönpanolain 13 §:n 4 momentti, joka korostaa varsin voimakkaasti tuomioistuimen materiaalista prosessinjohtoa asian selvittämisessä, tarkoittaa suhteessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain mukaiseen tavanomaiseen menettelyyn. Jossain määrin avoimeksi ylipääntään jää se, kuinka laajasti rikosprosessissa noudatettava virallisperiaate tosiasiallisesti tulisi noudatettavaksi asian tuomioistuinkäsittelyssä. Säännösten perusteella tulisi olla selvää valituksen tekijälle ja tämän mahdolliselle avustajalle, mitä säädetty menettely merkitsee esimerkiksi väittämistaakan osalta. Ehdotettu 13 § nojautuu pitkälti nykyiseen lainsäädäntöön ja siten arvio sen toimivuudesta käytännössä olisi tarpeen myös oikeuden oikeusturvaan toteutumisen arviointia varten.

Samoin uutena sisällöllisenä osana ehdotuksissa olevaa mahdollisuutta tuomita menetetyksi tuomittu omaisuus loukatulle vahingonkorvauksena tai edunpalautuksena tulisi käytännön näkökulmasta arvioida esityksessä tarkemmin. Varsinkin olisi tarpeen selventää, onko tarkoitus ottaa tällainen väline laajemmin käyttöön rikoslain 10 luvun 2 §:ssä kansainvälisissä asioissa ja sitä, mitä EU:n jäädyttämis- ja konfiskaatioasetus käytännössä itse asiassa edellyttää ja sitä koskevaa kansallista liikkumavaraa.

Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa olisi perusteltua kiinnittää vielä tarkemmin huomiota 1.10.2019 voimaan tulevaan uuteen syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin (32/2019), jossa säädetään, että syyttäjä on valtakunnallisesti toimivaltainen. Lausunnolla oleva lakiehdotus ja myös esityksen säätämisyjärjestysperustelut perustuvat nykyisen lainsäädännön säännöksiin käräjäoikeuksien tuomiopiireihin sidotusta syyttäjän toimivallasta.

Esitysluonnos sisältää suppeat säätämisyjärjestysperustelut, joissa tarkastellaan kansallisen lain ja jäädyttämis- ja konfiskaatioasetuksen merkitystä Suomen täysivaltaisuuden, jäädyttämisen ja konfiskaation merkitystä perustuslain 15 §:ssä tarkoitetun omaisuuden suojan sekä perustuslain 21 §:n oikeuden oikeusturvaan kannalta. Oikeutta oikeusturvaan on käsitelty vain muutoksenhakumahdollisuuden kannalta. Pidän tarpeellisena säätämisyjärjestysperusteluiden täydentämistä. Niissä kuten koko lakiehdotuksessa olisi otettava huomioon kerrottu uuden syyttäjälaitoksesta annetun lain mukainen syyttäjien valtakunnallinen toimivalta ja ilmeinen tarve keskittää asioita niihin perehtyneille syyttäjille. Lisäksi olisi tarkasteltava oikeusturvan käytännön toteutumista ja prosessien toimivuuden kokonaisuutta lyhyesti. Arvioon lakiehdotusten käsittelystä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä voin yhtyä.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Markus Löfman

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
